

Il-**Huttafa**

numru 123

Lulju - Awwissu 2014

Fras-servjent
u l-ferri tiegħu

€2 għal min mhux membru

Abieb Huttaf...

F'Awwissu l-frott tal-**Harrub** isir. Mill-frott hawn min jagħmel il-gulepp, xarba għal kontra s-soghla

editorjal

In-natura m'għandhiex kwiet. Kull waqt u kull hin x'imkien hemm animal imqajjem ifittex l-ikel jew għaddej għall-affari tiegħu. Speċjalment fis-sajf.

Fil-iljieli sajfin ikun hemm hafna attività fin-natura. Wieħed mill-animalli li joħroġu bil-lejl huwa l-farfett il-lejl. Ismu miegħu hux!

Jien nithassarhom f'tit il-friefet il-lejl għax m'għandhom fama tajba man-nies. Hafna jaħsbu li l-friefet il-lejl jixorbu d-dem, u Dracula u mhux Dracula. Veru li jeżistu friefet il-lejl żgħar li jixorbu d-dem (eż. Common Vampire Bat *Desmodus rotundus*) imma dawn jgħixu l-Amerka t'Isfel u żgur mhux se joqogħdu jiġu Malta biex ibattlulna l-vini! Biża' bla sens.

Il-friefet il-lejl li naraw Malta kollha insetti jieklu. U peress li hafna insetti huma żgħar, il-farfett il-lejl iridu jieklu hafna biex jimlew żaqqhom. F'lejl wieħed il-pipistrell wieħed jiekol mal-2000 nemusa u baħrija, u anke iktar. Mhux ta' b'xejn li l-friefet il-lejl meqjusin ta' ġid. Fil-fatt il-friefet il-lejl f'Malta huma mħarsin bil-liġi.

Bi nhar il-friefet il-lejl jorqdu f'għerien jew xquq f'bini u hitan. Kif tinżel ix-xemx iqumu u joħroġu jfittxu l-ikel. Xi friefet il-lejl tgħallmu li d-dwal tal-lampi jiġbdu l-baħrijiet, għalhekk spiss tara pipistrelli jagħqdu madwar il-lampi tat-toroq jixxumaw kull insett li jitfaċċa. Jekk hemm lampa fit-triq tagħkom iċċekkjawha waħda l-lejla forsi taraw farfett il-lejl ifittex il-kolazzjon. Qis li ma tkunux f'periklu, eh. Qed ngħid għall-periklu mill-karozzi, mhux mill-friefet il-lejl. ;)

Jekk għada tqumu u fil-mera taraw ponta ħamra f'għonqom twaħħlux fil-friefet il-lejl, imma f'xi nemusa li daħlilkom fil-kamra nkiss inkiss!

Ċaw ċaw ħbieb u kompli gawdu s-sajf u l-vaganzi.

Victor
Victor Falzon
L-Editur

Mal-faċċata

Il-Fras-servjent (Black-winged Stilt) s'issa bejjet tliet snin kważi in fila f'pajjiżna. Għadu kmieni biex ngħidu hux ħa jsir wieħed mill-*breeding birds* regolari. Forsi l-ferħ f'dar-ritratt għad jiġi lura sena sentejn oħra, u jbejjet hu wkoll. Aħna żgur mhux ħa ngħidulu le!

Ritratt ta' Aron Tanti

il-Kontenut

Editorjal	2
Aħbarijiet	3
Is-Sarsella Ħamra	3
Ambjenti u Residenti	4-5
Avviżi	6
Intervista mal-Faqqus	6
My Baby!	7
Arti u Ritratti	8
Paġna Falko	9
Xi sssstorbjul	9
L-Għadira u Madwarha	10-11

il-Kumitati

Ċentrali

Kathleen Mamo (kap) • Jason Aloisio • Chris Cachia Zammit • Desirée Falzon • Victor Falzon

Falko

Nicholas Galea • Timothy Micallef

il-Klabb

Klabb Huttaf huma l-membri żgħar u żgħażaġh (-18yrs) ta' BirdLife Malta. Il-Klabb jorganizza haġġiet fil-kampanja, żjarat f'riservi naturali, haġġiet bil-lanċa, u attività ambjentali. Kull xahrejn noħroġu l-magażin *Il-Huttafa* li l-membri jirċievu d-dar bil-posta. Bħalissa fil-Klabb qegħdin xi 1000 membru u s-shubija hija €7 fis-sena.

il-Kuntatt

indirizz
BirdLife Malta
 57/28 Triq Abate Rigord
 Ta' Xbiex XBX 1120
 tel 21347644 / 21347645 / 21347646
 imejl info@birdlifemalta.org
 imejl tal-magażin
il-huttafa@birdlifemalta.org
 websajt www.birdlifemalta.org

Reg.Vol.Org. VO/0052

©BirdLife Malta, Awwissu 2014
 Disinn u produzzjoni Victor Falzon
 Stampat għand Poulton's Print Shop

Familja fuq travu

F'dar-ritratt helu li ħa l-habib tagħna Joe Sultana naraw Fluttafa titma' lill-familja tagħha. Il-Fluttaf dejjem jibni l-bejta x'imkien insaqqaf, u kif taraw dil-bejta nbriet fuq travu ma' saqaf. Il-post huwa bini qadim... fir-Rabat f'Għawdex. Hekk hu, din hija familja Fluttaf Għawdxin li faqqsu f'it g'imghat ilu.

Kun af iktar

Sa f'it snin ilu l-Fluttaf (Barn Swallow) ma kienx ibejjet regolari f'Malta. Kienet tinsab bejta forsi darba kull 10 snin. Imma mill-2004 'l hawn il-Fluttaf beda jbejjiet kull sena, dejjem f'numri żgħar. Meta l-frieh jikbru u jitghallmu j'iru, il-Fluttaf ipassi lejn l-Afrika Ċentrali fejn jgħaddu x-xitwa fil-kumpanija tal-ġiraffi u l-iljunfanti!

U issa fis-Simar ukoll...

Il-bejta tal-Fras-Servjenti fis-Simar

Charles Coleiro

Wieħed mill-flieles sejjer jesplora!

Tmurx 'il bogħod, ibni.

Charles Coleiro

Wara li bdew ibejtu fir-riserva tal-Għadira, il-Fras-servjent issa għamlu l-istess fir-riserva tas-Simar. F'Ġunju li għadda par Fras-servjenti bnew bejta f'xifer waħda mill-gzejjer żgħar fis-Simar u f'Lulju faqqsu erba' flieles. Dawn issa kibru u f'it ieħor ipassu lejn l-Afrika mal-ġenituri tagħhom.

X'nista' nara tgħid?

Jason Aloisio

Sarsella Flamra *Garganey*

Anas querquedula

Din waħda mill-aktar borok komuni li jidhru f'Malta. Tpassi l-aktar fir-rebbiegħa, meta ġieli jidhru qtajjet kbar, u terġa' tidher f'numri iżgħar fil-ħarifa. Il-biċċa l-kbira jgħaddu minn fuq il-baħar u ma jersqux lejn l-art. Post tajjeb ħafna biex tarahom huwa ċ-Ċirkewwa. Fis-sajf waħdiet jidhru wkoll fir-riservi tal-Għadira u s-Simar, jew max-xtut. Ir-raġel ikollu rasu u sidru kannella b'faxx abjad li jgħaddi minn fuq għajnejh. Il-bqija ta' ġismu hu taħlita ta' iswed, griż u kannella. Il-mara tkun kannella. Jieklu ħaxix u insetti li jiġbru l-aktar minn wiċċ l-ilma.

Victor Faizon

Victor Falzon

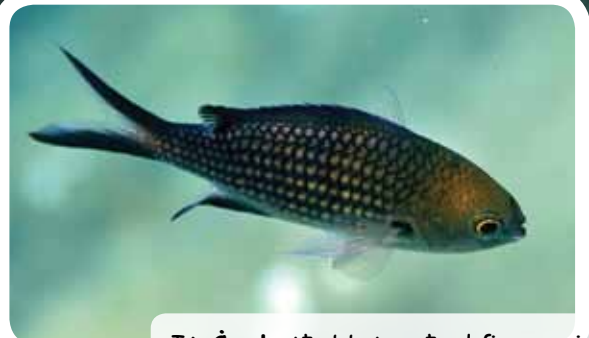
Komuni imma xorta speċjali, il-**Granċ tax-Xatt** kapaċi jgħix barra mill-ilma kif ukoll taħt wiċċ il-baħar. Spiss jimxi laġenba huwa u jnaqqar ikel li jsib fix-xatt.

Dil-budakkra ghad m'ghandhiex isem bil-Malti, ghalkemm hija komuni. Bl-Ingliż jgħidulha *Molly Miller*.

Victor Falzon

Hemm ħafna tipi ta' **budakkri**. Ilkoll huma żgħar u ħafna minnhom jgħixu kważi ma' wiċċ l-ilma go ħofor żgħar. Fittex max-xatt u żgur issib.

Desirée Falzon

Iċ-**Ċawla** tħobb toqgħod fi gruppi kbar. Tiekol plankton u toqgħod f'kurrenti fejn issib ħafna ikel. Meta jersaq predatur, iċ-Ċawl jogħdos jistaħba.

Victor Falzon

Kieku r-**rizzi** ma kellhomx dik il-kisja xewk, ħafna predaturi jikluhom għax minn ġewwa huma rotob. Ir-**rizzi** jimxu u jqaxxru l-alka minn mal-blat.

L-**Artikla Ħadra** qisha pjanta imma fil-fatt hija animal. Tiekol ħut żgħir li taqbad bit-tentakli velenużi mdawrin ma' ħalqa.

Victor Falzon

Il-**Burqax** spiss tarah wieqaf quddiem xi ħofra fil-blat, qisu jistenna xi ħaġa. Fil-fatt ikun għassa ma' xi qarnita biex ilaqqat il-fdalijiet tal-ikel li tkun qabdet!

Victor Falzon

Baħar max-Xatt

Desirée Falzon

Desirée Falzon

Il-Lhudi huwa l-iktar ħuta kkulurita ta' xtutna, donnu ħuta tropikali tal-akwarjum. Il-Lhudi jitwieled mara u wara xi snin... isir raġel!

L-**algi** huma l-pjanti tal-baħar u bħall-pjanti tal-art huma importanti immens għax l-ikel ta' ħafna animali. Ir-ritratt juri alga żgħira jismha **Aċetabularja**.

Victor Falzon

Ħsibthom plattini!

Dal-ħut jgħidulu mulett.

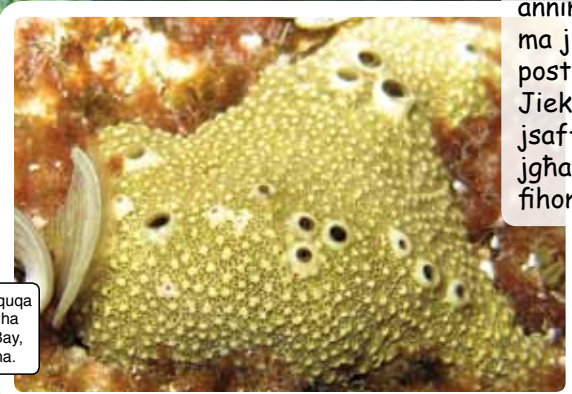
Il-baħar fih ħafna ħabitati u l-iktar wieħed li nafu bih huwa s'intendi l-baħar baxx li jmiss max-xtut. Peress li huwa baxx u mdawwal, faċli tinzel tesplora fih. B'xorti tajba ħafna animali u pjanti jħobbu wkoll dan l-ambjent u għalhekk il-baħar baxx madwar il-Gzejjer Maltin fih ħafna x'tara. Il-baħar ta' max-xtut imissu jsir kollu protett, bħar-Ramla tal-Mixquqa fejn ittieħed dar-ritratt. B'hekk il-ħajja ta' go fih tibqa' sinjura u b'saħħitha.

Mark Anthony Falzon

Il-**Qarnita** animal intelligenti li taf tistaħba f'sekondi billi titħaxken f'toqob żgħar fil-blat u tqabbel il-kuluri tagħha mal-ambjent. Tiekol l-iktar arzell u granċijiet.

L-**isponoż** huma animali, għalkemm ma jiċċaqalqux minn posthom mal-blat. Jieklu plankton li jsaffu mill-ilma li jgħaddi minn go fihom.

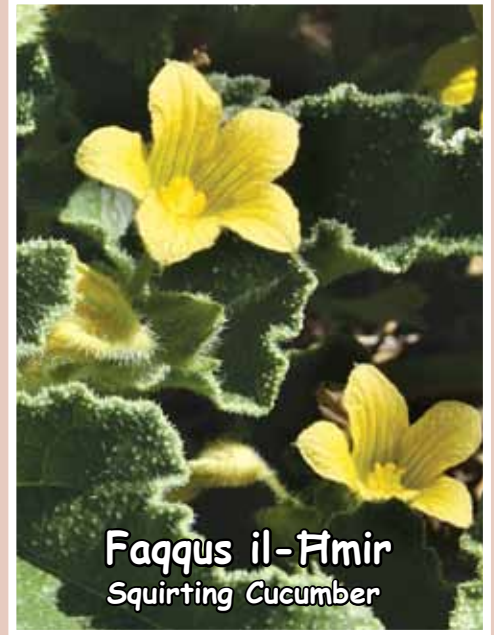
Desirée Falzon

Ir-Ramla tal-Mixquqa ħafna nies jafuha bħala Golden Bay, f'Għajn Tuffieha.

¹plankton. Pjanti u animali mikroskopici li jgħumu mal-kurrenti tal-baħar.
²predatur. Animal li jaqbad u jiekol animali oħrajn.

Intervista ma' Fjura

Waħda mix-xeni li gawdew il-membri li ġew il-ħarġa bil-lanċa f'Lulju li għadda. Dan huwa grupp ta' Ċief jistrieħ u jittajjar f'wiċċ il-baħar. Ftit ftit qed jersaq lejn is-sies għoli ta' Ta' Ċenċ (f'Għawdex), li jidher fl-isfond tar-ritratt. Hemmhekk dawn iċ-Ċief għandhom l-bejta u qed jistennew id-dlam biex imorru fiha.

Faqqus il-Ħmir
Squirting Cucumber

Bongu, Faqqusa. X'għandna?
Fjuri u nannakoli.

Isma', dan kif għadek bil-fjuri?
Għaliex? Kontra l-ligi?

Għax rajtek f'Marzu u kont diġà mimlija fjuril!

Eh hijjos, jien nagħmel fjuri kwazi s-sena kollha.

Prosit eh. Isma', semmejtli n-nannakoli. X'ridt tgħid biha?
Għax jiena fuqi tgħix tip ta' nannakola orangjo.

Iva ara, qed nara tnejn. Żomm, hemm iktar. Erbġha... sitta... Heħe, għandi kemm trid.

U dawn il-blalen strambi ħodor x'inhuma?

Dak il-frott tiegħi. Aħjar ma tmisshomx għax...

Aaahhhh! Kif inħsilt! X'gara?
Għax meta l-blalen ikunu saru, kif tmisshom jisparaw raxx ilma mimli żerriegħa. Dak li laqtek, u mnalla ma ġewx f'għajnejk.

Prosit eh. Kollok sorprizi int!
Skuzani, imma tinsieħ, aħna l-pjanti ma nimxux bħalkom. Biex inxerrdu ż-żerriegħa rridu dejjem insibu xi trikk.

Kos veru. Imma issa ħa jkolli nħallik. Saħħa Faqqusa. Saħħa lilek.

Aron Tanti

Victor Falzon

Jien diġà pinġejt nofshom. Iss, jien diġà għamilthom inkwatri.

Ftakar! Jekk *iggedded is-sħubija tiegħek fi Klabb Fluttaf (jew tidħol membru jekk għadek m'intix), nibagħtulek dan il-ktieb. Fih 40 pagna kollha stampi ta' pjanti u animali Maltin lesti biex tagħtihom il-kulur.

*Din l-offerta tghodd darba.

Ara r-ritratt.

Ara r-ritratt.

Aron Tanti

Desirée Falzon

Victor Falzon

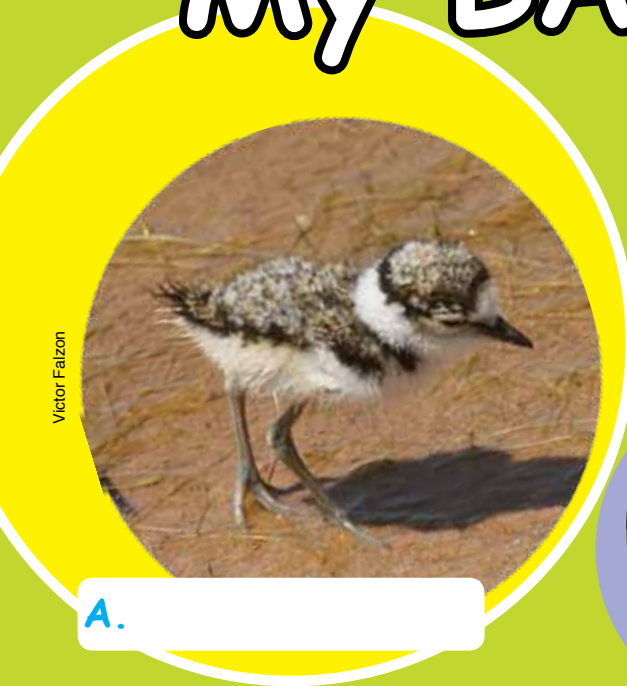
Din hija n-nannakola li tgħix fuq il-Faqqus il-Ħmir. Jgħidulha Nannakola tal-Faqqus, bl-Ingliż *Gourd Ladybird*.

Dawn il-blalen sufin huma l-frott tal-Faqqus il-Ħmir. Fihom jinġema' ilma u żerriegħa taht pressa, tant li kif xi hadd imisshom, jew iċaqlaqhom ir-rif... SPAFF! jisparaw 'il barra!

My BABY!

Fir-ritratti l-kbar hemm sitt frieh ta' ghasafar u fir-ritratti z-zghar hemm il-genituri taghom. Qabbilhom u ikteb l-isem fil-vojt.

Victor Falzon

A.

1

Blongun Żgħir

2

Gawwija Prima

Denis Cachia

D.

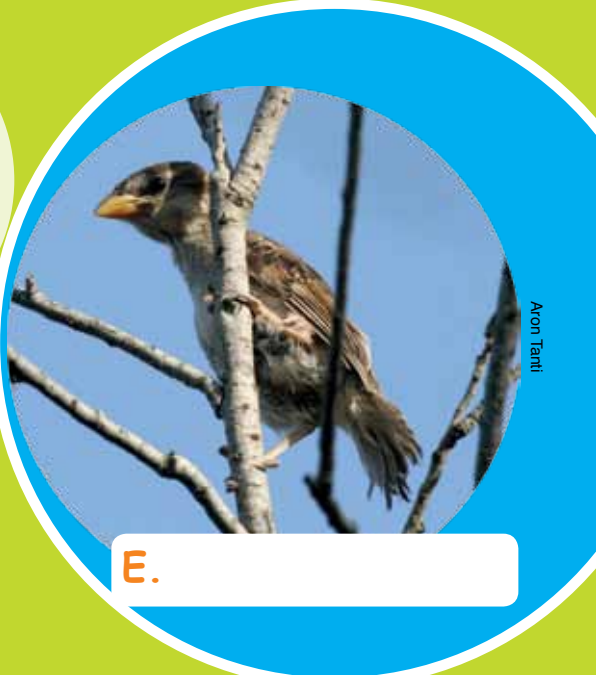
Joe Sultana

B.

3

Kangu ta' Filfla

Aron Tanti

E.

4

Monakella

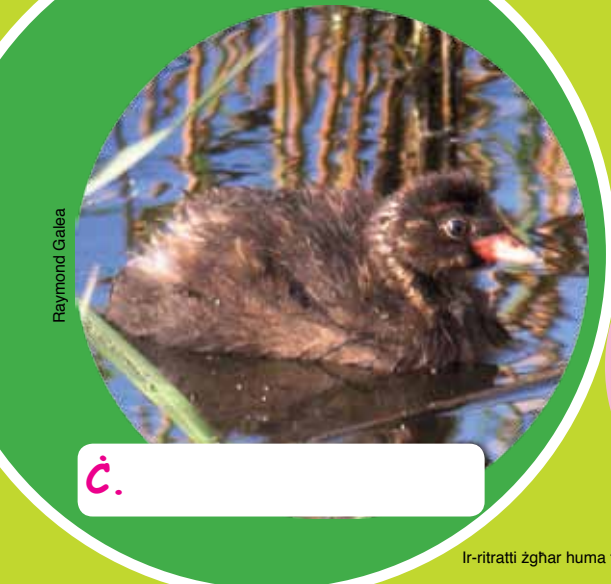
F'Malta għandna biss xi 20 speċi ta' ghasafar li jbejtu regolari kull sena. Dawn 6 minnhom, għalkemm il-Blongun Żgħir milux ħafna snin li beda.

5

Gallozz Iswed

Twegibiet f'pagna 8

Raymond Galea

C.

6

Tal-Bejt

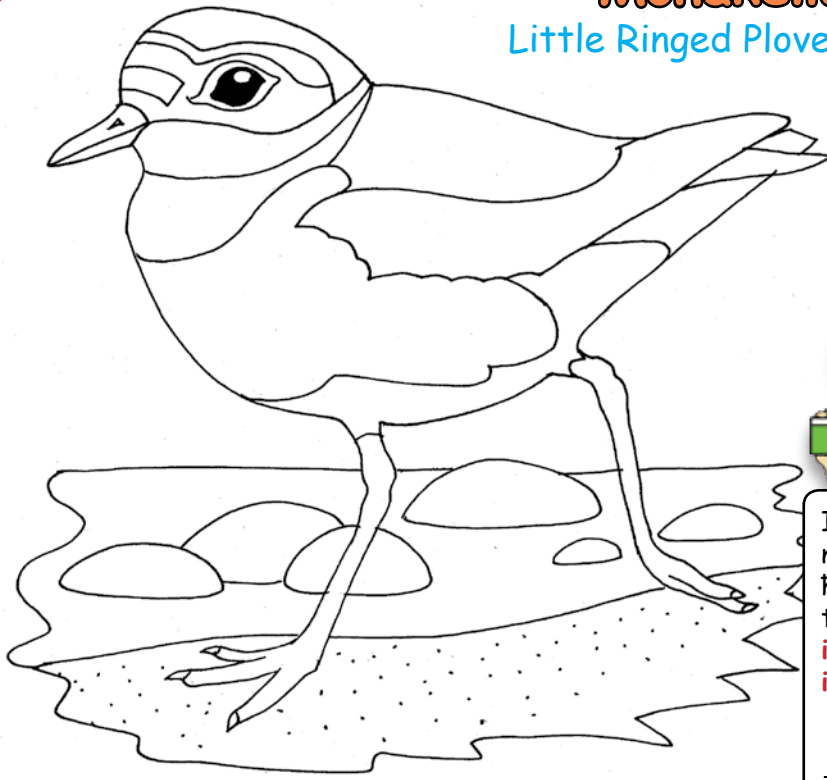

John J Boq

F.

Monakella

Little Ringed Plover

Ara! Ergajt qtajt xagħrek?
Jekk tkompli ha tiġi bħall!

Ibagħtulna tpingijiet u ritratti li tiegħu tan-natura (mhux pets jew pjanti kkultivati) ħa ngibuhom f'dil-paġna. Basta jkunu veru taġħkom. Ibagħtuhom imejl jew bil-posta*.

imejl il-huttafa@birdlifemalta.org

indirizz BirdLife Malta

57/28 Triq Abate Rigord

Ta' Xbiex XBX 1120

*Materjal li tibagħtu bil-posta ma nkunux nistgħu nibagħtuh lura.

Mela, il-frieh u l-ġenituri ta' paġna 7 kellhom jġu hekk:
A=4, B=3, Ċ=1, D=5, E=6, F=2

Victor Faizon

Itma' 'l min hu bil-ġuħ!

Ġurat tar-Raba'
Francesco Tanti (6)

Granċ tax-Xatt u żewġ Budakkri tal-Għalla fil-kju għal farka ħobż!

Victor Faizon

Iktar ma taħlu dawl, iktar toholqu tniġġis.

Iktar ma jsir tniġġis, iktar tishon il-klima.

Iktar ma tishon il-klima, iktar jinħall is-silġ.

Iktar ma jinħall is-silġ, iktar jickien l-ambjent tiegħi.

Mela aġħmluli pjaċir u taħlux dawl, għax ħa nispiċċa bla dar.

Grazzi!

L-Orsijiet Bojod jgħixu fil-wesgħat tal-artiku. Biex jikkaccjaw u jaqdbu l-ikel għandhom bżonn baħar bil-wiċċ iffrizat halli jimxu fuqu. Imma bil-*global warming* dan is-silġ qed jinħall u l-Orsijiet Bojod mhux qed ikunu jistgħu jivvjaġġaw. U qed jibdeu imutu bil-ġuħ.

Aron Tanti

Fbieb Falkuni

Qeghdin fl-eqqel tas-sajf u s-sħana malajr thajjarna mmorru l-baħar u xi passigġata filgħaxija. Bhal daż-żmien il-passa ma tkunx fl-aqwa tagħha, però xi speċi diġà bdew ipassu mill-Gzejjer tagħna. Fost l-aktar evidenti huma

I-Bufula Passajra (Subalpine Warbler) u I-Bekkafik (Garden Warbler).

Fi ftit granet oħra ħafna speċi ta' għasafar jibdwew jidhru u għalhekk nistidnukom tiġu tqattgħu ftit sigħat magħna I-Buskett, speċjalment meta ma jkunx riħ, matul ix-xaħar ta' Settembru. Sib u wara nofsinħar u ejjew għaddu ftit ħin magħna l-berdwoċers f'wieħed mill-aħjar postijiet għall-osservazzjoni tal-għasafar tal-priża.

Tistgħu wkoll tgħinu lill-BirdLife fir-Raptor Camp u tagħtu sehem fix-xogħol volontarju għall-harsien tal-għasafar tal-passa. Idhlu waħda fil-websajt tagħna www.birdlifemalta.org għal aktar informazzjoni.

Narakom.

Tim

Timothy Micallef
Kordinatur Falko

Settembru għal tal-Priża

Seqer tal-Ħannieqa
Hobby

Matul Settembru kollu, membri tal-BirdLife u tal-Falko jkunu I-Buskett josservaw il-passa tat-tajr tal-priża. Jekk tixtiequ tingħaqdu magħna ikkuntattjawna. Narawkom.

Saħħa u awguri

Falko u Klabb Huttaf jgħidu grazzi kbira lil **Martin Austad, Ann-Marie Austad u Francesca Bajada**, tliet Leaders Falko li issa marru jkomplu l-istudji tagħhom fin-Norveġja u li għalhekk kellhom iħallu x-xogħol tal-BirdLife u tal-Falko. Nawgurawhom suċċess u nittamaw li xi darba nerġġu narawhom.

Sibna fuq **Facebook** (fittex **Falko BirdLife Malta**) Ittawliha spiss għal iżjed tagħrif fuq l-attivitajiet.

Dejjem infurmana jekk tkun ġej ħarġa tal-Falko. Ċempel lil Tim (79071796) **jew** lil Nick (99809190) **jew** ibgħat imejl lil falkoblm@gmail.com **jew** ħallilna messagg fuq **Facebook**.

Xi ssssssssstorbju!

Inlaqqgħukom maċ-**Ċikada**, l-iktar insett storbjuż tad-dinja!

Iċ-Ċikada jgħidulha wkoll Werzieq ta' Binħar, Żarżur jew Żerżur, bl-Ingliż *Cicada*. Hija waħda mill-ħsejjes li nisimgħu fis-sajf, u jekk tibda żżarżar malajr nindunaw li hemm waħda viċin. Imma mhux dejjem faċli ssibha speċjalment jekk tkun qiegħda f'siġra, għax jekk tersaq lejha malajr tiffi l-volum! Imma tħobb toqgħod ukoll mal-ħitan tad-djar, u hemmhekk malajr taraha għax tkun qisha dubbiena enormi. Però ċ-Ċikada mhix mir-razza tad-dubbien imma minn familja kbira ta' insetti li bl-Ingliż jgħidulhom *bugs*.

Iċ-Ċikada tgħaddi snin sħaħ tgħix taħt l-art bħala larva. Imbagħad jiġi sajjf minnhom u toħroġ bil-lest biex tinbidel

f'adult. U jibda l-istorbju! Ir-raġel biss iżarżar, u l-hoss ma jagħmlux b'ħalqu imma taħt sidru għandu parti mill-qoxra li tfaqqaq' qisha tapp. Dan l-istorbju jagħmlu biex jekk ikun hemm Ċikada mara fl-inħawi forsi tiffansjah!

Wara sajjf iżarżru u jinnamraw, iċ-Ċikadi jmutu, imma mhux qabel man-nisa jkunu biedu partita bajd. B'hekk ikunu ħasbu għall-kunċerti tas-snin ta' wara!

Il-hoss taċ-Ċikada jista' jittla' sa 120 decibels.

Decibels x'jaħbtu?

Bħalma t-tul inkejjlu bil-metri, il-hoss inkejjlu bid-decibels.

Desirée Fazon

Alon Tamir

Torri Sant'Agata
(It-Torri l-Ahmar)

FORESTA 2000

IL-QAMMIEŦ

Victor Falzon

L-Għadira u madwarha

F'Il-Futtafa spiss insemmu r-riserva naturali tal-Għadira, għax hija post li l-BirdLife tiehu hsiebu għall-ambjenti rari li fih u għan-natura li nsibu fih. Imma meta nitkellmu fuq is-Sit Natura 2000 tal-Għadira, dan jinkludi mhux biss ir-riserva naturali imma biċċa art kbira madwarha.

Hafna ambjenti

Fis-Sit Natura 2000 tal-Għadira nsibu diversi ambjenti naturali, uħud komuni u oħrajn rari hafna. Fost l-ambjenti komuni nsibu r-raba' maħdum (numru 1 fil-mappa), l-aktar fil-wied bejn l-Għolja tal-Marfa u għolja baxxa

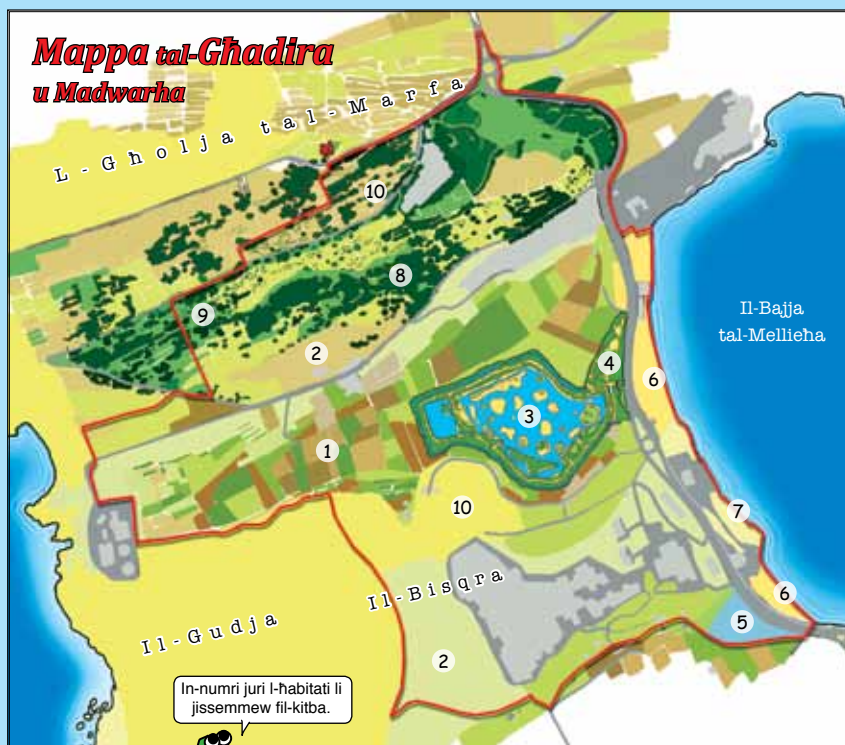
igħidulha L-Bisqra. Hemm ukoll hafna art **steppa** 2 li darba kienet art maħduma imma li illum mitluqa u mimlija pjanti selvaġġi. Fost l-ambjenti rari hemm il-**bur salmastru** (*saltmarsh*) u l-**għadira mielha** fir-riserva naturali 3.

Fir-riserva hemm ukoll biċċa art li darba kienet **għaram tar-ramel** (*sand dunes*) 4 imma li nbidlet meta nbriet it-triq tax-xatt u anke għax kienet thawlet bis-siġar. Mhux bogħod hemm Il-Ħofra ż-Żghira 5, bur salmastru iehor b'għadira żghira li però tinxef fis-sajf. U s'intendi hemm ix-xatt ramli 6 tant popolari ma' eluf ta' Maltin u turisti. Imma hemm ukoll anke biċċa **xatt gebli** 7.

Mal-ġenb tal-Għolja tal-Marfa hemm Foresta 2000, medda kbira ta' art li fiha qed jikbru rqajja' ta' **bosk** 8 u **makkja** 9. Ambjent iehor importanti huwa x-xagħri 10, li minnu hemm roqgħa sabiha fuq l-għolja tal-Biskra, u anke fil-wileg tal-Għolja tal-Marfa.

Fejn qiegħda?

L-Għadira qiegħda fit-tramuntana ta' Malta. Jekk Malta għandha forma ta' huta, l-Għadira tiġi eżatt fil-parti dejqa qabel jibda d-denb!

In-numri juri l-habitati li jissemmew fil-kitba.

Hafna natura

Kull ambjent huwa speċjali għax fih natura differenti. Fix-xagħri jikbru għexieren ta' pjanti, fosthom is-**Sagħtar** u t-**Tengħud ta' Malta** (pjanta 'endemika). Fix-xagħri t'hawn tikber ukoll l-**Orkida Kbira**, fjura rarissima f'Malta, u fil-passa dejjem tiffaċċa xi **Kuda** qalb il-blat.

Fl-istemma jikbru diversi tipi ta' haxix u anke pjanti bil-basla bħan-**Narcis**. Dan l-ambjent huwa favorit ma' xi speċi ta' gurati, fosthom il-**Ġurat Rasu Twila** li jhobb jgħix qalb it-trofof

Victor Falzon

Il-Gudja mhux hdejn l-ajruport qieghed?

Minbarra r-rahal, diversi nhawi f'Malta u Għawdex jghidulhom il-Gudja.

Natura 2000 hija sensiela ta' postijiet madwar l-Ewropa fejn in-natura hija protetta. Hemm iktar minn 27,300 sit Natura 2000. Minn dawn, 39 qeghdin f'Malta.

tal-**Halfa**, haxixa tal-isteppa tat-tafal. U fuq il-fjuri tal-**Qaqoċ tax-Xewk** jinżel il-**Qerd iż-Żaqquq**.

Fir-riserva tal-Ghadira jikbru pjanti li jifilhu għall-impluħa tal-ilma, bħall-**Bruka** u x-**Xorbett**. Jinzlu wkoll hafna għasafar li jhobbu l-ilma, bħal **irsieset**, **borok** u **blonguni**, **galez** u **pispisell**, kultant xi **Fjamingu** wkoll – mhux ta' b'xejn il-post mgħasses lejl u nhar! Hemm ukoll rettili bħax-**Xahmet l-Art**, li jhobb art ramlija, u mammiferi bħall-**Fenek Selvaġġ**, li l-art ratba u ramlija jsibha komda biex iħaffer il-bejtiet tieghu. U **friefet il-lejl** għan-**nemus**.

Fis-siġar mal-Għolja tal-Marfa jinzlu l-**Gamiem tal-Kullar**, fid-**Deru** tbejjet il-**Bufula Sewda** u fil-harifa jixxalaw il-**Pitirrossi** u l-**Isturnell** fuq il-frott taż-**Żagħrun**.

Anke l-ambjent tar-raba' importanti għan-natura, speċjalment għal fjuri bħall-**Peprin Aħmar**, hafna **friefet**, u

għasafar bħall-**Bilbla** u d-**Durrajsa**, żewġ speċi li saru rari f'dawn l-aħħar 30 sena.

Kif taraw, il-lista hija twila. Bi ftit attenzjoni u inqas tfixkil mill-bniedem, il-lista tista' tkun hafna itwal.

Hafna x'ifixkel

Minħabba r-ramla kbira u l-baħar baxx, fil-Bajja tal-Mellieħa jiġu jgħumu eluf ta' nies kull sena. U s'intendi biex jaqdu lil dawn il-folol kbar tfaċċaw matul is-snin lukandi, apartamenti, ristoranti, gabbani u raħal shiħ ta' gabubi ħodor (u kontra l-liġi!). Dawn iġibu magħhom hafna skart u tniġġis, dwal u storbu bil-lejl, u tħarbit u tfixkil ta' habitati.

Nisperaw li bhala Sit Natura 2000 dal-post jithares minn iktar żvilupp halli ma jkomplix jitlef teżori naturali.

Ray Galea

Orkida Kbira Giant Orchid
Barlia robertiana

Victor Falzon

Fjamingu Greater Flamingo
Phoenicopterus roseus

Victor Falzon

Qerd iż-Żaqquq Large Yellow-banded Scolid Wasp
Megascolia flavifrons

*endemika. Speċi li tinsab biss f'pajjiż jew reġjun wiehed.

aħna ngħinuk tfaddal

Faddal permezz tal-BOV Young Savers Account u gawdi minn rati vantaġġjużi ta' imghax fuq il-flus li gġemma'. Tinghata karus b'xejn meta tkun faddal €100 fil-kont tiegħek. Genituri, nanniet, tuturi jew rappreżentanti legali jistgħu jifflu dan il-kont biex iġemmgħu għal tfał żgħar.

Impenn lejn is-suċċess tiegħek.

**BOV YOUNG SAVERS
ACCOUNT**

2131 2020 | bov.com

Membri tal-Bank of Valletta p.l.c. 58, Triq Żekkerja, Valletta VLT 1100 - Malta

BOV
Bank of Valletta